Gjest Baardsen's Sanger og dikt

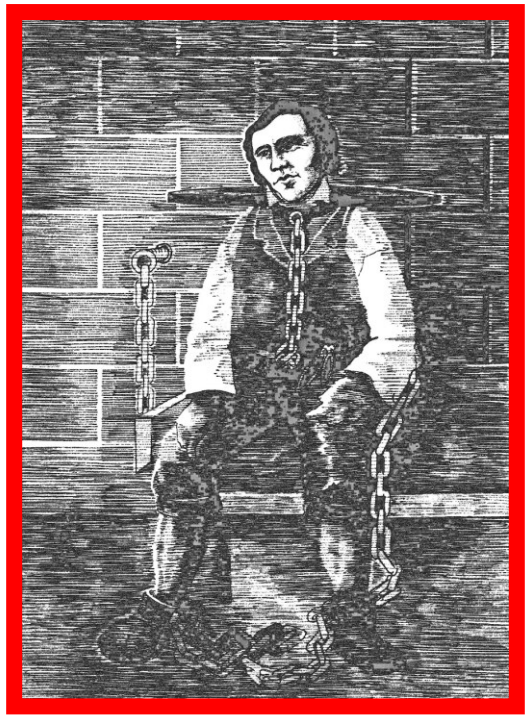

Sanger og dikt
av
Gjest Baardsen

Illustrasjoner
Av
Mikhail Khristolyubov

Forordet av
Ian Harkness

EOS

2022

Table of Contents

Gjest Baardsen 2
Forord 4
Sangene og visene 6
"Achrostichon" 6
Gjest som Don Juan 7
Gjest som angrende helt. 8
Visen Om Gjest Baardsen 15
Achrostichon 17
Kjærlighetsvise 32
Hun sveg mig dog! 35
Til min ulykkelige Tines ære 40
En sørgelig vise 41
Ole Høilands Sidste Flugt fra Agershuus 42
Ole Høilands Død 44
Hvor lige Frihed Herlighed og Ære, Beredt er dine frelste Børns Tal 47
Gjest Baardsens Frihedssang 47
Brændeviins-Ondet 50
En ung Fanges Livsbegivenheder 59
En mærkelig Vise 68
Sang i Anledning af Cholera 81

Forord

I sin samtid var Gjest Baardsen kjent både som mestertyv og utbryterkonge, eller, som han selv sa det; ”Norges mest beryktede og farligste forbryter”.

Baardsen ble født i 1791, og allerede tidlig i tyveårene ble han arrestert første gang for innbrudd. Straffen ble to års tukthusarbeid. Det skulle ta ham femten år å klare å bryte ut av den onde sirkelen av innbrudd, fengsel og flukt, som han så fort ble fanget inn i. Det virker allikevel som om Baardsen gradvis ble klar over at for å oppnå virkelig frihet, og for å kunne starte et nytt liv, ble han nødt til å sone hele sin straff.

Vinteren 1826, mens Baardsen satt arrestert og avventet dom fra Høyesterett, begynte han å skrive sin selvbiografi: *Gjest Baardsen: Mitt Liv,* og han fortsatte å skrive da han ble flyttet til Akershus festning i Oslo. Det ser ut til at hans liv som forfatter, åpnet øynene hans for en ny verden av muligheter. Det ga i alle fall mening til livet bak fengselsmurene, og var nok en avgjørende faktor i hans kamp for å holde ut de atten årene på Akershus.

Det tok Baardsen nesten ti år å skrive ferdig selvbiografien. Da den ble utgitt i 1835, var den den første av sitt slag i Norge. Selvbiografien ble snart populær, og den har senere blitt utgitt i flere opplag.

Baardsen var en mann av mange talenter, og som selvlært lingvist ga han ut, i samarbeid med Eilert Sundt, boken: *Samling av de mest forekommende ord i det såkalte vandrings- eller skoiersprog*. Dette romanispråket hadde han lært på landeveien og i fengslene.

De som kjenner til Baardsen i dag, kjenner ham kanskje først og fremst som den norske utbryterkongen, eller har lest

hans selvbiografi. At han også var poet og visedikter, er det nok atskillig færre som er klar over. Men Baardsen hadde faktisk gitt ut og tjent gode penger på mer enn 50 skillingsviser. Disse visene blir utgitt samlet for første gang i denne utgaven av Baardsens samlede vers, mer enn 150 år etter hans død.

Sangene og visene

"Achrostichon"

Baardsens viser gir et godt innblikk i livet hans, og kan på mange måter fungere som et sammendrag av hans omfangsrike selvbiografi. Visene forteller om livet bak murene, rømningene og kjærestene. De kaster også lys over hvordan livet kunne arte seg for de fattige og kriminelle i 1800-tallets Norge. Dette gjennom beskrivelser av tyver, som Ole Høiland, mordere, som Birgithe Aslesdatter, alkoholens ødeleggende kraft, som i "Brændeviins-Ondet", og sykdom, som i "Sang i Anledning af Cholera".

Den andre visen som presenteres i denne samlingen, er "Achrostichon" (1848). Et akrostikon er et dikt, eller en sang, der første bokstav i hver strofe til sammen staver forfatterens fulle navn, i vårt tilfelle GJEST BAARDSEN SOGNDALSFJÆRN (26 strofer). Akrostikonet er laget med utgangspunkt i Baardsens liv, og gir oss dermed også en kort skisse av innholdet i selvbiografien.

Enten man leser visene eller selvbiografien, møter man en Gjest som spiller et dobbeltspill, en Gjest med janusansikt.

På den ene siden møter vi den kristne Gjest som angrer sitt kriminelle livsløp. Denne rollen som angrende gjorde det mulig for ham å bli løslatt fra fengselet, og den fortsatte å farge både livet og forfatterskapet hans. Men, kledd i en anger som sjelden virker helt overbevisende, har Gjest alltid en unnskyldning for å vandre bort fra den smale vei. For det meste skylder han på "skjebnen", og innrømmer sjelden at skylden for det som skjer er hans egen.

På den annen side ser vi Gjest som den åpenhjertige mestertyven, som planlegger sine egne brave fluktruter, og bruker kvinner, ikke bare for å tilfredsstille sin egen lyst, men også som redskaper for å sette ut i livet rømningene sine. Dette dob-

belspillet som karakteriserer Gjests person, gjør ham til en pikaresk helt. En pikaresk fortelling beskriver eventyrene til en freidig lurendreier- en tøff og uærlig, men allikevel tiltalende helt, som til sist angrer sine synder.

Gjest som Don Juan

I "Achrostichon" forteller Gjest, som også er fortellingens hovedperson, oss om sine kvinner, rømningene fra fengsel, livet på rømmen og en vanskelig barndom. I de første fire versene av strofe 20, portretterer Baardsen seg selv som den erketypiske pikareske helt, og skryter, lik en Don Juan, om "saamangen Pige fin". Samtidig forsøker Baardsen også, om enn noe halvhjertet, å virke selvkritisk:

Letsindig var min Idræt som min Tale,
Ustadig var mit Hjerte og mit Sind,
Jeg elsked' Ingen, smigred' næsten Alle.
Og drillede saamangen Pige fiin.
Men, Tine! Da mit Øie dig fik Skue,
Udeelt mit Hjerte snart tilhørte Dig,
Vi agted' ei de Farer os mon true,
Vi elsked' ømt, og drømte lykkelig.

Baardsen var en mester i å male slike portrett av seg selv som "den store kvinnebedåreren", noe som også gjorde at han var med på å forme myten om seg selv. Selvbiografien hans inneholder en lang rekke historier om hvordan et utall kvinner hjalp ham å flykte fra myndighetene ved å gi ham mat, husly og ellers stå til tjeneste for ham på alle vis. Allikevel skifter han, i de siste fire versene av strofe 20, fra rollen som angrende, men notorisk kvinnebedårer, til vår romantiker. Dette skiftet skjer i det han nevner en av sitt livs store kjærligheter, Tine. Baardsen møtte Tine for første gang i tukthus, der de begge var fanger. Tine var altså, som Baardsen, et sosialt utskudd som kjempet seg gjen-

nom tilværelsen: "Vi agted' ei de Farer os mon true" (strofe 20, vers 7).

Gjest som angrende helt.

Gjests framtoning som "angrende synder" faller godt sammen med interessene til hans kristne velgjørere og beskyttere fra middelsklassen. Gjest går også sterkt inn for å forklare hvordan og hvorfor han kom bort fra sitt opprinnelige syndløse liv. I det store og hele skylder Gjest på "skjebnen" i alle dens ulike former. I "Achrostichon" blir vi fortalt at skjebnen var ublid mot ham allerede fra barnsbein av:

Og skjøndt saa tidlig faderløs jeg bliver,
At ei jeg kunde nævne Fadernavn,
(strofe 4)

Dette temaet finner vi også igjen i selvbiografien:

Allerede i min tidligste Barndom var **Skjæbnen** mig ugunstig, da jeg strax efter min Fødsel (1793) blev faderløs. Min Fader eiede en Baad, med hvilken han ofte gjorde smaa Reiser, og fuldseilede hermed i en rasende Storm, da han var meget over en halv Mil fra Hjemstedet.

Og livet *var* helt sikkert vanskelig for en fattig familie, bestående av fire barn, og ingen far, på denne tiden. Samtidig har Gjest, som den galante helt han utgir seg for å være, bare kjærlige ord å si om sin mor:

En god Opdragelse hun mig dog giver
Og ved sin Flid erstatted' Faders Savn.
(strofe 4)

I visen gir Gjest inntrykk av at han tilbrakte barndommen i en slags landlig, trygg idyll:

Saa svandt da mine første Aar og Dage
I Sorgløshed og barnlig Uskyld hen; (strofe 4)

I virkeligheten bodde Baardsen i det man kanskje kan kalle "landlig slum", nemlig Sogndalsfjøra (som også er opphavet til hans navn- Sogndalsfjærn). Livet her var vanskelig nok selv om man *hadde* en far til å forsørge seg. Å vokse opp uten en må ha vært uutholdelig. Gjest forlot da også hjemmet sitt mens han ennå var et barn, for å dra til Bergen som skredderlærling. Visen sier ikke noe om hvorfor Gjest drar dit, men antyder at det kan dreie seg om et slags pikaresk eventyr. Men, tatt i betrakting av at Gjest bare var et barn, og at lærlingtiden var hard, er det grunn til å tro at flyttingen til Bergen ikke var helt frivillig eller lykkelig.

Det kristne botsaspektet i Baardsens "Achrostichon" er tydelig allerede i de første to versene i visen:

Gud trøste mig, som maa i Slavekjæder
Og skumle Fængsel sukke Livet hen;

Ordet "Gud" forekommer mer enn femti ganger i visesamlingen.

Gjest tar i bruk den samme kløkten når han skriver, som han gjorde da han lurte fangevoktere og politimestere i sine 57 rømninger. Men i stedet for å føre fangevokterne bak lyset, narrer den "botferdige" Gjest denne gang sine kristne velgjørere. Det var som om han endelig hadde forstått at de lenker som holdt de laverestilte innbyggerne i 1800-tallets Norge nede, slett ikke var av fysisk art, men heller var den tids rådende ideologi, som krevde føyelige og underdanige arbeidere. Det var først når Baardsen spilte undertrykkernes ideologiske spill etter *deres* regler, at han fikk ta del i deres verden også. I dette spillet kunne nøklene til friheten kun vinnes ved at Gjest tok på seg rollen som angrende synder.

Gjest må ha lyktes godt i dette, ettersom han både ble benådet og fikk utgitt sine viser og sin selvbiografi. At det han skrev ble så populært, har derimot ikke å gjøre med den moraliserende pekefingeren han retter mot seg selv, men kan heller begrunnes i måten han portretterer seg selv som en slags norsk "alt-i-ett"-utgave av Robin Hood, Don Juan og Houdini.

Tiltross for sin kristne, moraliserende innpakning, konsentrerer "Achrostichon" seg først og fremst om Gjests pikareske eventyr, hans mange kvinner og de 57 rømningene fra fengslene. Hans to "store kjærligheter", Constance og Tine, får plass i ti av visens 26 strofer. Gjests "anger" blir, til sammenligning, mest brukt for å skape rammefortellingen i visen, og finnes derfor i den første og de to siste strofene.

At Gjests "anger" i beste fall virker lite sannsynlig, kommer både av hans mange repetisjoner av kristne klisjeer, og også det faktum at han aldri tar sin del av ansvaret for de synder han har begått. Gjest påberoper seg i stedet å ha falt uskyldig offer for "skjebnen", som er et ord han nevner ofte i visen. Skjebnens ondeste trekk har vært å la Baardsen bli født fattig. I "Achrostichon" mener Gjest at skjebnen også har skylden for at forholdet til Constance går i stykker, og at hun til slutt dør.

Ak! Verdens Glæder er' som oftest korte
Os **Skjebnens** Storme tumle grumt afsted,
De lyse Dage ofte blive sorte,
Og Honning blandes tidt med Bitterhed.
(strofe 7)

I niende strofe blir skjebnen knyttet til sosial klasse og fattigdom (Constance befant seg høyere oppe i de sosiale lag):

Rig var jeg ei, o! Det var min Ulykke,
Forældrene sig satte derimod,
De vilde ei vor Kjærlighed samtykke,
"Min Datter" sagde de "er ham forgod." (strofe 9)

Og med den sorg Gjest følte etter å ha mistet Constance, forklarer han, var ikke veien lang før han startet på sin kriminelle karriere:

Omsider Sorgen jeg vil undertrykke
I Svir og Sværm blant Daarers vilde Larm,
Men ak! Det kun forøged' min Ulykke,
Og tændte onde Lyster I min Barm.
(strofe 11)

Visen pynter også på de første årene han tilbrakte i Bergen:

Til By og fjerne Egne bort jeg ilte,
Mit hjem og Fødested jeg snart forlod,
En Tid mig **Skjæbnen** saare blidt tilsmilte,
Og lykken gunstig var og gav mig Mod.
O Kjærlighed! Sin hulde klare Kjerte,
Antændtes tidlig i mit unge Hjerte,
En yndig Pige fængslede mit Hjerte,
Hun blev mit Alt, hun var min Fryd og Lyst.
(strofe 5)

Vi vet, både fra selvbiografien og andre historiske kilder, at Gjest møtte sin første store kjærlighet, Constance, da han var 19 år gammel. Han møtte henne mens han var ombord på et skip som lå i havn i nærheten av Kristiansand, og han hadde da vært borte fra Bergen en tid. Dette betyr at deres første møte fant sted flere år etter at han dro fra hjembygda, Sogndal. I visen gir Gjest inntrykk av at livet fram til dette møtet, hadde fart godt med ham: "tid mig **Skjæbnen** saare blidt tilsmilte" (vers 3). Dette er derimot en motsigelse av hva han selv skriver i selvbiografien. I denne sier han jo nettopp at han, *mens* han bodde i Bergen, og *før* han møtte Constance, ble utsatt for fysisk mishandling av en arbeidsgiver, skiftet arbeidsgivere flere ganger, og ble meldt til politiet da han brøt lærlingkontrakten sin. Livet etter at Gjest dro hjemmefra var

slett ikke enkelt, og vi kan nok, med rette, spekulere i om det ikke var enda verre enn det han vil innrømme i selvbiografien.
I Baardsens verk blir "lykken" eller "skjebnen" hendige måter å tillegge fortelleren sine motiver, og en måte å skape sammenheng i fortellingen på. "Skjebnen" passer dessuten inn som kausal faktor i det han forklarer sin reise fra den rette til den gale siden av samfunnet. Denne tankegangen ville nok også, uten tvil, virke tilfredsstillende på hans kristne velgjørere. For dem ville det passe bedre å forklare Gjests kriminelle liv og leven som et resultat av "skjebnen", og dermed noe som kan endres gjennom kristen anger, enn å skylde på fattigdom, eller det harde livet og de umenneskelige arbeidsvilkårene som lærlinger og arbeidere ble satt under av samfunnets ledere.
I "Achrostichon" setter Baardsen sammen følgende tvilsomme hendelsesrekke for å forklare sitt kriminelle liv: skjebnen- lav sosial klasse- uoppfylt kjærlighet- kjærestens død- depresjon- et liv i kriminalitet ("Alt meer og meer fra Dydens Vei jeg gik" – strofe 12). Dette hendelsesforløpet gir sammenheng til fortellingen, og tilfredstilte sikkert de kristne hjelpernes forventninger, men er ikke et produkt av de rene, historiske fakta. Baardsens strie liv, og hans vandring fra den smale vei, begynte allerede i Bergen, lenge før han møtte Constance. Hans problemer kan faktisk ha hatt sin spede start allerede i hjembygda, mens han ennå var en liten gutt.
Selvfølgelig skal ikke Baardsens verk dømmes ene og alene ut fra om de historiske fakta stemmer eller ikke. Faktisk kan man argumentere med at en forfatters kvaliteter måles i nettopp hans evne til å "lyve", ettersom all fiksjon i bunn og grunn dreier seg om "å fortelle løgner". Det Baardsen skriver er dessuten sant og unikt på den måte at han maler et autentisk bilde av livet blant de fattige på 1800-tallet. Dette gjør han også med mer viten og kunnskap enn andre såkalte "pikareske fortellinger", som *Moll Flanders* og *Tom Jones*, ettersom forfatterne av disse ikke engang var fra den sosiale klassen de beskrev. Dette var faktisk tilfellet hos de fleste forfatterne på 1700 og 1800-tallet som skrev pikareske romaner.

Baardsen var en av få som ikke bare skrev om, men som også ble født og levde, i dette sosiale laget.

En del av visene som presenters i denne samlingen har tidligere blitt publisert i ulike utgaver av Baardsens selvbiografi. Blant disse er: "Til min ulykkelige Tines ære", "Fængsel og Frihed", "En Kjærlighedsvise", "Ole Høilands Død", "Brændevins-ondet", "En sørgelig Vise", "Achrostichon" og "Hun Sveg Mig Dog".

Flere biblioteker i Norge har trykte kopier av noen av Baardsens viser. Yngve Nedrebø og Bjørn Davidsen har dessuten samlet noen av disse og lagt dem ut on line på: http://home.online.no/~fndbred/gbsang1.htm.

Illustratør
Kunstneren Mikhail Khristoljubov har illustrert sangene og visene. Khristoljubov har studert ved det latviske kunstakademiet.

Redaktør
Ideen til denne samlingen av sanger og viser var Ian Harkness'. Han har også skrevet forordet og ordnet bokens layout. Ian Harkness er engelsk lærer og oversetter.

Oversetter
Stine Brynildsen har oversatt forordet.

Visen Om Gjest Baardsen

(Fjellsangen)
Melodi: "Aa høyr, vil du veta, kor Rubakken bur ..."

Og kom vil I høre en Vise om Gjest,
den er ikke laget av Lensmand og Prest,

Og kan I nu vanke og gaa, hvor I vil,
saa skal I nok høre, at Gjest er paa Spil.

For er der en Jente og to eller tre
som gjerne vil danse og leike og le,

Saa kan I vel tænke, de leiker som bedst,
naar de kan faa leike og danse med Gjest.

Og vil du ha Stev som har vasket sig, Gut,
saa blir det nok Gjest som lyt stevja tilslut,

Og ønsker o Pige, din Elskov en Sang,
hos Gjest faar du en som kan stille din Trang.

Men har du din Sorrig for Klæder og Sko,
og sulter dit Barn i dit fattige Bo,

Du gange til Gjest med din Kummer og Nød,
han deler med dig og dit Barn sit Brød.

Men Gjerrigmands Stabur med Mat og med Mynt,
naar Gjest har besøkt det, er Forraadet tynt.

Og er det en Flaaer, han gjør sit Besøg,
der hakker de Fattiges Bryst som en Høg,

Hvad heller en Lensmand, en Prest og en Fud,
som driver de Skatter sa haarderlig ud,

Og har de just da bragt de Blodpenger Hjem
da piskes de selv av en Svøbe saa slem,

Thi Gjest naar han da gjør dem alle Besøg,
da svinder fra Kisten de Penger som Røg,

Da lyder der Skrigen av Skræk og av Harm,
da løfter den Lensmand sin truende Arm,

Da kaldes til Baaden, da samles til Jagt,
at fange Gjest Baardsen med List og med Magt,

Men Lensmand gjør Regning ei op uden Vært,
du fanger nok Gjest, kanst du fange en ... hm!

Og skulde du være saa heldig en Gris,
hvor længe var Adam udi Paradis,

Thi satte du Gjest udi Jern og Bolt,
hvor fant du de Laase og Mure som holdt,

Ak, bedst som du havde ham sikker og tryg,
tro, skabte han sig til en Maur eller Myg,

Hvad heller han snudde sin smidige Krop
og fór gjennom Piben som Ildmørje op,

Ja, tænk hvad I vil, og tro hvad I kan,
og skjæld ham for "Kju" og en Helvedes-Brand,

Det Lov skal han ha, og det Ord skal han faa,
Han tugtet de Store og hævned de Smaa.

Men selv er han sorgfuld i Hjerte og Sind,
Skjønt Læben kan smile og rød er hans Kind!

Og dette er Visen som ude er nu,
Og hvor den er laget, det ved ikke du!

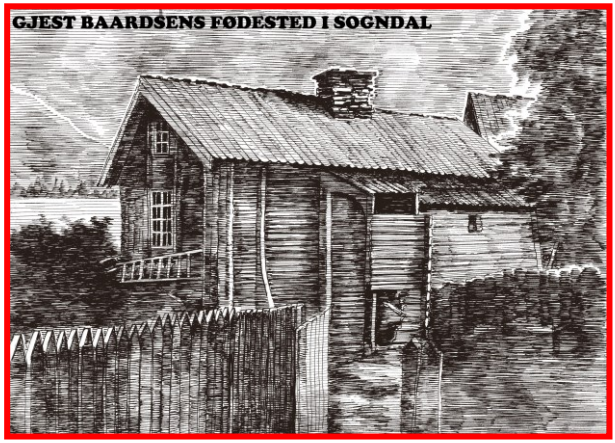
GJEST BAARDSENS FØDESTED I SOGNDAL

Achrostichon

eller

Gjest Baardsen Sogndalsfjærns Levnetsløb

I sex og tyve Vers, hvis Forbogstaver udgjøre
hans fulde Navn.

Melodi: Dig elskte Frankrig! Mit Farvel
jeg byder.

Gud trøste mig, som maa i Slavekjæder
Og skumle Fængsel sukke Livet hen;
Forsilde jeg begangne Feil begræder,
Forsilde vil jeg vende om igjen.
Kun Græmmelse, kun glædesløse Dage,
Og bittert Nag mit Hjerte føle maa,
Mig hjælper ei klynke, ei at klage,
Kun Taus jeg sukker i min gamle Vraa.

Jeg ønsker dog min Sang man vilde høre,
Og af min tunge Skjæbne vorde viis.
Gid En og Hver her maa i Hjertet røre,
Og vække Frygt for Lovens tunge Riis,
Som haardt har snærtet mig og mange flere
Ulykkens Sønner, Døttre ligesaa;
Man skulde ei saa flux vort Tal formere,
Ei Lastens Vei saa let henføres paa.

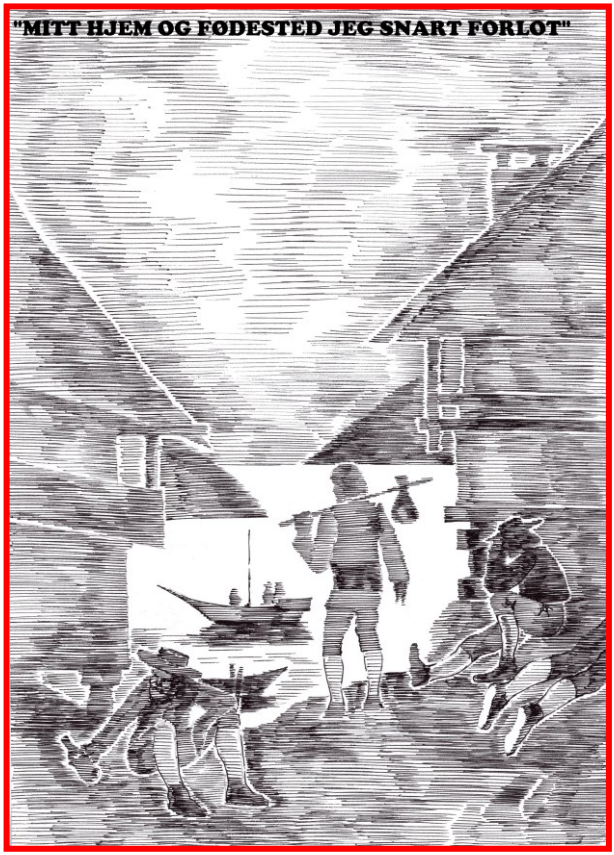
"MITT HJEM OG FØDESTED JEG SNART FORLOT"

Ei blev jeg meer end Andre føde Misdæder,
Engang jeg og var fro og hjerteglad,
Den Moder, som min Skjæbne nu begræder,
Engang saa haabfuld ved min Vugge sad.
Jeg voxte frem i Kundskab som i Alder,
Min Lærers Gunst og Roes jeg daglig nød,
Ak! Ingen, Ingen da i Tanken falder,
Hvad Skjæbnen siden mig at prøve bød.

Saa svandt da mine første Aar og Dage
I Sorgløshed og barnlig Uskyld hen;
Min Moder from jeg stræbte at behage,
Og blev af hende elsket ømt igjen,
Og skjøndt saa tidlig faderløs jeg bliver,
At ei jeg kunde nævne Fadernavn,
En god Opdragelse hun mig dog giver
Og ved sin Flid erstatted' Faders Savn.

Til By og fjerne Egne bort jeg ilte,
Mit Hjem og Fødested jeg snart forlod,
En Tid mig Skjæbnen saare blidt tilsmilte,
Og Lykken gunstig var og gav mig Mod.
O Kjærlighed! Sin hulde klare Kjerte,
Antændtes tidlig i mit unge Hjerte,
En yndig Pige fængslede mit Hjerte,
Hun blev mit Alt, hun var min Fryd og Lyst.

Besjelet af de rene, kjære Tanker,
At snart min Pige vorde skal min Brud,
Paa havets Bølger uforsagt jeg vanker,
Jeg trodser Farer, trodser Storm og Slud,
Af reen, af salig Glæde slog mit Hjerte
Hvergang jeg nærmed' mig den kjære Havn,
Hvor min Constance ømt mig elske lærte,
Hvor først jeg stammed' dette hulde Navn,

Ak! Verdens Glæder er' som oftest korte
Os Skjæbnens Storme tumle grumt afsted,
De lyse Dage ofte blive sorte,
Og Honning blandes tidt med Bitterhed.
Saa uformærkt neddaler Lykkens Stjerne
Og Haabets Fakkel vorder bleg og mat,
Vort Ønskes Maal sig taber i det Fjerne
Og Modgangs Taage os omhyller brat.

Af Glædens Drøm til bitter Sorg vaktes;
Mit skjønne Haab og al min Fryd forsvandt,
Af Niddings-Haand jeg Smertens Bæger raktes
Og onde Tunger Løgne sammenspandt.
Den, jeg i Verden over Alt mon skatte,
Der i min Barm først tændte Elskovs Gnist,
Hvis Tab mig Intet kunde meer erstatte,
Mig røvet blev ved Rænker, Svig og List.

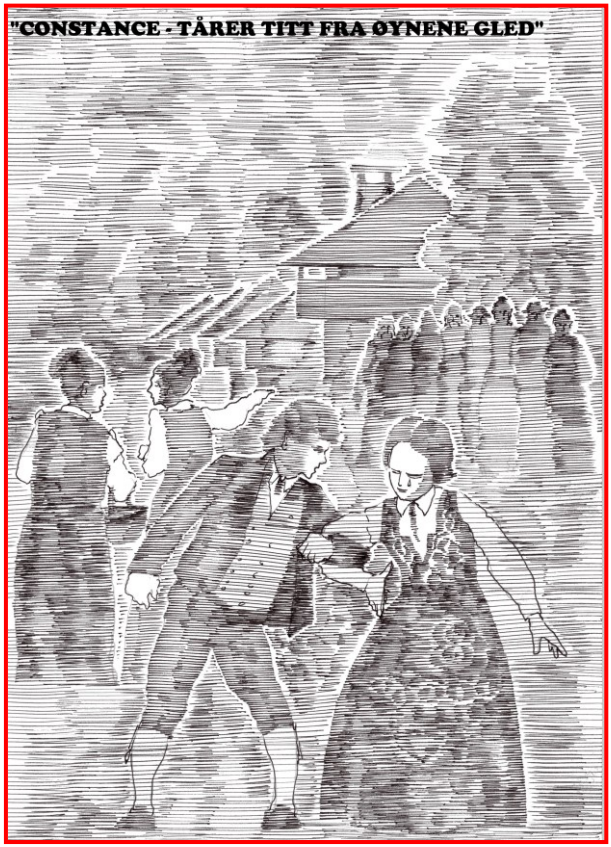
"CONSTANCE - TÅRER TITT FRA ØYNENE GLED"

Rig var jeg ei, o! Det var min Ulykke,
Forældrene sig satte derimod,
De vilde ei vor Kjærlighed samtykke,
"Min Datter" sagde de "er ham forgod."
Constance! Ak! Forsilde du opdaged
Det skjulte Næt, hvori man fanged Dig;
Du saae forsilde, at du var bedraget,
Som jeg, Du var og er utrøstelig.

Dybt saaret var Constances troe Hjerte,
Sig Sukke snege fra beklemte Barm,
I eget Bryst hun dølge vil sin Smerte,
Men ak! Hun blegned snart af Sorg og Harm.
Ei Roser pryded' meer de smukke Kinder,
Men tunge Taarer tit fra Øiet gled;
I Livet meer hun ingen Glæde finder,
For skuffet Haab hun sank i Graven ned.

Saa hjerteklemt, saa sorrigfuld isinde,
Jeg nu fra Sted til andet tumled' om;
Mit Haab var flukt og ingen Trøst at finde,
Hver Plet mig syntes glædesløs og tom.
Omsider Sorgen jeg vil undertrykke
I Svir og Sværm blant Daarers vilde Larm,
Men ak! Det kun forøged' min Ulykke,
Og tændte onde Lyster i min Barm.

"JEG BLE OPPDAGET OG FOR RETTEN FØRT"

En last en anden efter sig mon drage,
Alt meer og meer fra Dydens Vei jeg gik,
Og da i Lommen Intet var tilbage,
Jeg pønsed' paa og snart isinde fik,
Ved Andres Tab mit eget at oprette,
Men blev opdaget og for Retten ført;
Og Lovens Bud man kunde ei forgjætte,
Ei Bønne hjalp, Undskyldning blev ei hørt.

Nu blev jeg fængslet, dømt og som Misdæder
Til Straffens Bolig flux jeg vandre maa.
Min Frihed tabt med alle livets Glæder!
Her, hvad jeg nu med Skræk imødesaae.
Her Timerne saa langsomt monne glide,
Og mørke Tanker gjorde Kinden bleg;
Her gjaldt det kun at tie og at lide,
Mens tusind' Ønsker sig fra Hjertet sneg.

Som Fuglen i sit snævre Gitterfængsel
Urolig stirrer hen mod frie Lund,
Saa skued' jeg og ventede med Længsel;
At finde snart en god beleilig Stund
For mig igjen i Friheds Stund at sætte
Og fly til fjerne Land og Stæder bort,
Og da min Hensigt ingen kunde gjætte,
I Nattens Mulm det mig gelinged' sort.

O Frihed kjær! Hvor er du blid at nyde,
Hvo dig har tabt, hans Barm er glædetom;
Dog ene Den du Fryd og Fred kan yde,
Som øver Ret og Dyd og lever from.
Ei Frygtningen sig deriblandt kan regne,
Han venneløs og frygtsom vandre maa;
Ham Nag og Mismod følger allevegne,
Paa ingen Plet han troer sig tryg at staa.

Giort Gjerning kan, som gammelt Ordsprog siger,
Ei gjøres om og ikke ændres meer;
Man flygter vel, men Skjæbnen ei undviger,
Den følger, vore Planer kun beleer.
Forøvet Brøde vist sin Straf indhenter,
Hvis Andet ei, Samvittighedens Nag;
Gjeldbunden Mand betale maa med Renter,
Det feiler ei, det er en sikker Sag.

Nu tumled' jeg i Skove, Bjerge, Dale,
Saa vide om fra Sted til andet drog,
I Skjul jeg gik og frygtede for Alle,
For hver, jeg saae, af Angest Hjertet slog.
Jeg mangled' Alt, og Nøden snart mig tvinger
At søge Bytte, finde Skjul og Ly,
Men snart en talrig Skare mig omringer,
Jeg greben blev og fængsledes paany.

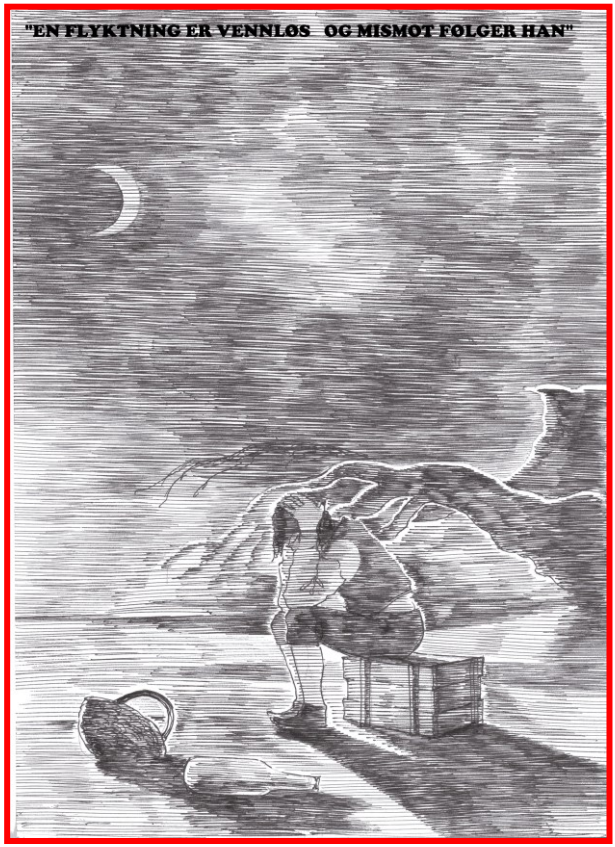
"EN FLYKTNING ER VENNLØS OG MISMOT FØLGER HAN"

Der laa jeg da i tunge Baand og Lænker,
Og Bolt og Bøiler trykked' Haand og Fod,
Dog snart igjen ved Snedighed og Rænker
Jeg Fængslet brød, paany i Frihed stod.
Jeg skyndte mig i Nattens Mulm at flygte,
Som fredløs Mand jeg atter vanked' om,
Men overalt man kjendte mig af Rygte,
Usikker var jeg, hvor jeg gik og kom.

At flygte og paany at vorde Fange,
Det varede i meer end tretten Aar,
Og mer end halvtredisindstyve Gange,
Jeg fængsles og i Frihed atter staar;
Jeg streifed' om i Norges hele Rige,
Af Landet ud, jeg ogsaa kom iblandt;
Dog kunde jeg min Skjæbne ei undvige,
Den overalt i hver en Krog mig fandt.

Letsindig var min Idræt som min Tale,
Ustadig var mit Hjerte og mit Sind,
Jeg elsked' Ingen, smigred' næsten Alle.
Og drillede saamangen Pige fiin.
Men, Tine! Da mit Øie dig fik Skue,
Udeelt mit Hjerte snart tilhørte Dig,
Vi agted' ei de Farer os mon true,
Vi elsked' ømt, og drømte lykkelig.

Saa tit og ofte ved min Piges Side,
Jeg dybt i Lundens stille Skygger sad,
Vi Troskab svoer, vi haabed' Dage blide,
Og ønsked' aldrig meer at skilles ad.
Tidt sagde hun med blid og kjærlig Stemme:
Min Ven! O var vi hist paa frie Kyst;
Du skulde i min Favn hver Sorg forglemme,
Og finde Fryd og Fred ved dette Bryst.

Frivillig Fængsel selv Du gik imøde,
O elskte Tine! For at redde mig;
Du Skjæbnen hefte tro men ei min Brøde,
Din unge Barm var urokkelig,
Du kunde ei din første Elsker glemme,
Ei være troløs mod din faldne Ven,
Mit Minde dybt i Hjertet Du mon gjemme,
Naar Skjæbnens Storme rev mig fra dig hen.

Jeg maatte bort fra Dig, min Pige, drage
At dvæle stod ei i min egen Magt,
Ei fik Dig se, ei Afsled med Dig tage,
Som Fange jeg til fjerne Stad blev bragt.
Mig Lænkers tunge Vægt vel haardt mon trykke
Men tunged' ei som Skilsmis' bragte Kval,
Og hvad mig saaret mest af min Ulykke
Var Tanken: Dig jeg mer ei finde skal.

Ærkjendtlig jeg min varme Tak fremsender,
Til Dig som var mig tro i Vee og Vel,
Og end i denne Time Hjertet brænder
Af Ønsker om din Lykke og dit Held,
O! Kunde jeg for Øiet evigt lukkes,
Dog vide, Du var glad og lykkelig,
Da rolig saa jeg Livets Lampe slukkes;
I Haabet, Tine, hisset ser jeg dig.

Retfærdig Gud, som ene Hjertet kjender,
For dig hver lønlig Tanke ligger klar,
I Ydmyghed min Ven til dig jeg sender:
Tilgiv af Naade, hvad jeg syndet har!
Og skal min Friheds Sol ei mer oprinde,
Skal Fængslet være Livets Maal og Med,
Saa lad min Sjæl i Dødens Time finde,
Den Frihed, som for evig varer ved!

Nu maa jeg lide og med Taalmod drage,
Den Straf, som egen Daarskab mig paadrog,
O! Vilde man heraf Exempel tage!
Og af min ringe Skjæbne vorde klog.
Selv den, som tidlig Dydens Vei betræde,
Og paa sin Vandring altid følger den!
Hans Haab er skjønt, hans Løn er rene Glæder,
Hans Dage svinde blidt og roligt hen.

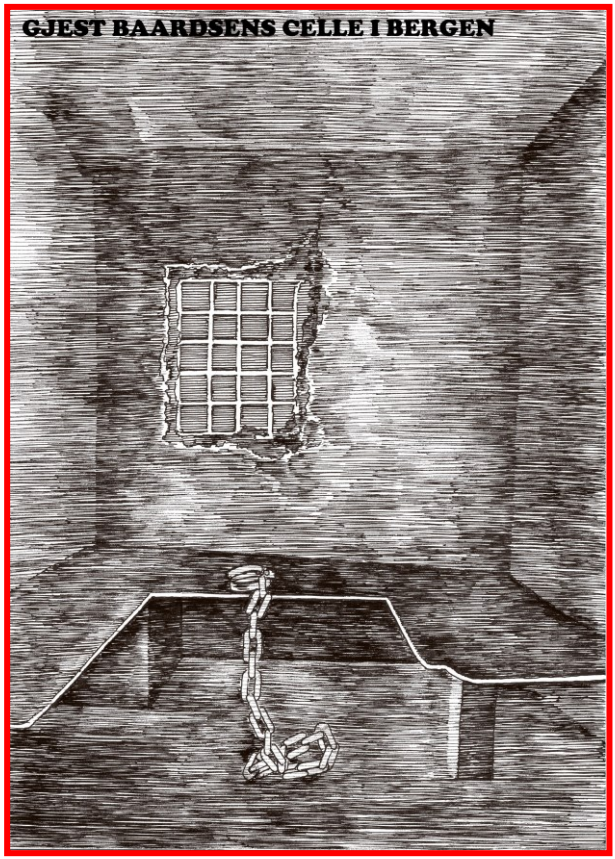
GJEST BAARDSENS CELLE I BERGEN

Kjærlighetsvise

Jeg beiled engang til en Pige saa skjøn,
Hun var mig saa god, og hun hørte min Bøn,
Vi loved' gjensidig med Haand og med Mund
Hinanden at elske til sildigste Stund.

Da blev jeg saa glad udi Hjerte og Hu,
De salige Timer jeg mindes endnu;
De salige Timer jeg mindes i Evighedsstrøm,
Og jeg er opvaagnet af yndige Drøm.

Hun var i Livets den fagreste Vaar,
Var nylig indtraadt i sit attende Aar,
Saa blid som en Engel, saa frisk som en Hind
Med Roser og Liljer paa blomstrende kind.

Som venlige Stjerner paa Himmelen blaa,
Saa var hendes Øine naar til mig hun saa.
I Ord og i Tale, i hvert hendes Blik
Forsikring jeg om hendes Kjærlighed fik.

Ja, elskede Tina, da var du saa huld,
Dit Hjerte var rent som det lutrede Guld,
Da var du saa kjærlig, saa øm og saa tro;
Kun Døden, du sagde, kan skille os to.

Og naar ved din Side saa ofte jeg sad,
Og Timerne svandt saa fornøiet og glad,
Henrevet af Kjærligheds tryllende Magt
Fornøiet vi knytter vor Kjærligheds Pagt.

Naar Skjæbnen da skildte os ad mangen Gang,
Og Skilsmissen stundom blev temmelig lang,
Jeg ønsked mig Vinger at flyve igjen,
Tilbage til dig, min bedrøvede Ven.

Da var som enlig Fugel paa Kvist,
Som sørgende Due sin Mage har mist'
Dit elskede Hjerte forglemte mig ei.
Hvor længst jeg var fjernet paa vildsomme Vei.

Nu gaar jeg mismodig bedragen og glemt,
Mit Sind og min Harpe vemodig er stemt,
Mindst havde jeg ventet mig saadant af dig.
Dog aldrig, nei aldrig du glemmes af mig.

Men alting forandres ved Tid og ved Aar,
Og Kjærlighed kjølnes og Skjønhed forgaar;
Men dybt i mit Hjerte jeg føler et Saar,
Som neppe kan læges ved Tid og ved Aar.

Men jeg din Utroskab tilgive dig vil,
Forført er du bleven af andre dertil.
Du hørte Bagvaskelsens Tunge saa slem.
Og du var da svag nok at agte paa dem.

Farvel, o Farvel, uforglem'lige Ven,
Vi skilles nu her, men vi findes igjen.
Vi samles hist oppe i Evigheds Land,
Hvor Løgnen og Falskhed mer skade ei kan.

Hun sveg mig dog!

Mel. Traurige Sømand, kom stil

Grusomme Skjæbne! Hvad har jeg forøvet?
Hvi vil du stedse forfølge mig saa?
Skal jeg da idelig være bedrøvet?
Skal jeg i Livet ei Glæde meer faae?
Jeg er af Verden kjed, og al dens Udselhed,
Mismodig jeg vanker, vemodige Tanker,
Uroer mit Sind og forstyrrer min Fred,

Jeg haver saamangen Gjenvordighed smaget,
Og drukket saa ofte af Lidelsers Skaal;
Og dog har jeg Alt med Standhaftighed draget,
Mit Blod har ei vaklet, jeg lidt har med Taal;
Men da min Kjærest' sød sit Troskabsløfte brød,
Da hun mig mon svige, min elskede Pige,
Da blev jeg mistrøstig, og Taarerne flød.

Er det min blide, min tro Elskerinde?
Hun som en Tid var saa kjærlig og øm!
Som nu er Skyld i de Taarer som rinde,
Skuffer jeg mig eller er det en Drøm.
Men ak desværre, nei! Jeg seer, jeg drømmer ei,
Jeg veed det for fanden, Hun elsker en Anden,
Jeg er den Bedragne, hun skjøtter mig ei.

Rører dig ikke Samvittigheds Stemme?
Naar Du erindrer Din sørgende Ven,
Maa Du i Hjertet ei Anger fornemme,
Naar Du Dig tænker tilbage igjen?
Saa give Gud det skee! Jeg Dig ei Reet maa see
Gid Tiden var omme, da jeg kunde forkomme
Didhen hvor forglemmes al Sorrig og Vee!

Tung er den Skjæbne, Du mig har beredet,
Glædesløs Fremtid imøde jeg gaaer,
Mig til Fortvivlens Rand Du har ledet,
Givet mit Hjerte ulægeligt Saar.
Hvad synes Dig om det? Du lønner Troskab slet!
Mit Hjerte maa bløde, og matres tildøde,
Maaskee Du end synes Du handlet har ret?

Ingen paa Qvindernes Troskab bør lide,
Førend i Roden proberet den er,
Oftest de smigre, er venlig og blide,
Falskhed og Rænker i Hjertet dog bær.
De Troskab sværge Dig, men bryde lettelig.
Har Honning i Munden, men Malurt i Grunden,
Saa træffer det Mange, saa gik det og mig.

Naar jeg mig erindrer, Alt hvad som vi talte,
Og alle de Glæder til sammen vi nød,
I den lange Tid som Din Ven Du mig kaldte,
O da er hvert Minde, hver Tanke mig sød!
Jeg i Din hulde Arm forglemte Sorg og Harm,
Al Kummer og Qvide forsvandt ved Din Side,
Jeg lykkelig var ved Din kjærlige Barm

Er jeg da ikke nu mer den samme,
Som da ubrødelig Troskab Du svoer?
Og ønskte at Dig al Ulykke maa ramme,
Om mig Du bedrager og bryder Dit ord.
Nu har du mig forskudt og Troskabsløftet brudt;
Din Sjel staaer i Fare, Du engang skal svare
For Evighedsdommer – hvad har jeg forbrudt?

Christ give Du vilde i tide be~ tænke,
At Alle for Gud vi til Regnskab skal staae,
Han dømmer retfærdig, der gjælder ei Rænke,
Ei Løgn eller List ham at skuffe formaae.
Hans Almagts Øie seer, Alt som i Løndom skeer,
Ham Skinnet blænder, hvert Hjerte han kjender,
Ei lønligste Tanke vi skjule kan der.

Af Drøvelens Kalk Du mig giver at drikke,
Jeg maa den udtømme, saa bitter den er.
Hvi klage min Smerte? Den rører Dig ikke,
Hvad gavner det vel at paaminde Dig her?
Dit glæder Dig vel nu, men mærk og kom ihu!
Gjengjeldelsens Dage er ~ maaskee tilbage,
Da Angerens Taarer Du fælder med Gru.

Rigtignok veed jeg, løgnaktige Grunde
Megen Aarsag i vor Skilsmisse er;
Thi de mig monne den Lykke misunde,
At Du mig havde saa hjertelig kjær
De smigret for Dig blidt, Enhver udvirket Sit,
Men vilde kun skade ~ dog grønneste Blade,
Jo lurer de tredskeste Slanger saa tidt.

Længe de have paa Garnene spundet,
Som de bestemte at fange mig i;
Endelig har de sit Ønske da vundet,
Endelig har Du dem føiet deri.
Og dette Maalet var, hvortil de sigtet har.
Du øined' de Farer, men skjulte de Snarer,
Hvori deres Lumskhed indviklet Dig har.

Samvittigheds Nag skal hvert Hjerte fortære,
Som Tvedragtens Sæd mellem Venner udstrøer,
Af Halsen dens Tunge de burde udskjære,
Som Løgn og Bagvaskelse Næsten paafø'er!
De deres Løn vel saaer, af Ham, som Alt formaaer,
Enhver for sin Brøde bør lide og bøde,
Og Falskhed sin Herre paa Halsen vist slaaer!

Dig min Veninde jeg nu maa forlate,
Tung er den Tanke, at skilles fra Dig;
Jeg Dig vil elske, om Du vil mig hade,
Dette Du aldrig forbyde kan mig.
Gud er mit Vidne vist, jeg aldrig brugte List,
Mig skal ikke nage Samvittigheds Plage,
Jeg skal ikke frygte at møde Dig Hist!

Aldrig Du gaaer mig af Tanker og Sinde,
Aldrig forglemmer jeg hvad nu er skeet.
Søde, fortryllende, falske Veninde!
Gid jeg Dig aldrig for Øine har seet!
Din Skjønhed daaret mig, jeg elskte inderlig.
Dit Navn og Dit Minde er skrevet herinde,
Til Hjertet det brister, det banker for Dig!

Taalmodig vil jeg forsøge at bære
Alle de Sorger, som saarer min Sjel;
Af mig Din Brøde tilgivet skal være,
Ønske jeg vil Dig al Lykke og Held,
Jeg skal ei hævne mig, bliv Du kun lykkelig,
Gid aldrig Ulykke og Mangel Dig trykke!
Men Glæde og Nøisomhed trives hos Dig!

Tak for den Tid og de lykkelig Dage!
Som Du mod mig var saa kjærlig og tro,
Aldrig Du meer skal høre mig klage,
Aldrig skal jeg meer forstyrre Din Roe.
Tak for hver kjærlig Stund, hver sød og rolig Blund,
Og Timerne blide, som svandt ved din Side,
Og Tak for hvert Kys, som jeg fik af Din Mund!

Elskede Ven! Uforglemmelig Pige!
Modtag min Sang og mit beste Levvel;
Vi skal gjensees i Himmelens Rige,
Det er et Haab, som opliser min Sjel.
Min Skjæbne bliver saa, som Gud behage maae,
Men ei for en Qvinde, mer Taarer skal rinde;
Jeg skal ikke elske den jeg ei kan faae.

Redebon er jeg fra Verden at træde,
Naar Gud vil kalde, da er jeg beredt.
Livet ei haver for mig nogen Glæde,
Kun udi Graven forventer jeg Fred.
Naar min saa trætte Aand, er løst af Støvets Baand,
Naar Jorden forsvinder med alle dens Minder,
Almægtige! tag da min Sjel i din Haand.

Til min ulykkelige Tines ære

Farvel min søde Pige, som jeg har holdt saa kjær,
O, du som i mit Hjerte saa dypt indskrevet er!
For evigt jeg dig elsker, min aller bedste Ven,
Hvor jeg i Verden svæver, jeg glemmer dig ei hen.

Og skal min tunge Skjæbne forvolde mig den Harm,
At jeg dig aldri mere, maa favne i min Arm,
Men vi imod vor Villie, maa skilles her paa Jord,
Saa gid vi engang samles hos Gud i Englekor.

Min Vise snart har Ende, jeg Fangen være maa,
Men om det skulde hende, at jeg proberte paa,
Mit Fængsel kvit at blive, fortænk mig ei deri,
Den Fugl i Buret sidder, sig gjerne ønsker Fri!

En sørgelig vise

Vel har ei Marts Violer,
Skjøndt Navnet tyder saa,
Men skjænk ham da i deres Sted
Paa Graven Symbre blaa,
Og gjerne flett i Krandsen ind
Leer-Guldets Blommer smaa,
Naar han om stakked, liden Stund,
Skal ind til Naaden gaa,
Og efter kun en liden Blund
At finde evig Fred.
Han som i Fængslets Skummelhed
Med Slavekjæder paa
Tilforn sin Livstid sukked' hen
Og som før Solen end har tendt
Sit Foraarslys paa Jorden Rund,
Med Jubel-sang i Fuglers Mund
Og Blommers farve Væld,
Skal see sin Livs-Sols Straale-Bundt
Henslukne i den sidste Kvæld.

Ole Høilands Sidste Flugt fra Agershuus

Melodi: Hvi rose I saa vore Fædre

Hvi rose I saa Ole Høiland?
Vil I vi skal være som Ham?
Vel haver, som Ole, jeg Bøilen,
Og holder min Dragt for en Skam:
Men Syndens nødvendige Følge
Er Lovens retfærdige Straf.
Ei sikkrere Bølge paa Bølge
Kan følge paa rullende Hav.

Den Grundlov for Engler gjælder,
Den gjælder for Menneskens Barn.
Den Skurk, som den her ikke fælder,
Bli'er hisset bekjendt for et Skarn.
Kanalljen, hvis Daad blev fortiet,
Fordi han var stor og galant,
Med eet kommer paa Slaveriet,
Hvor Lucifer er Commandant.

Da kan ingen Orden bedække
~ Ja var det Fortjenestens selv ~
De fæle Forbrydelsens Flekke,
Som sidde paa Synderens Sjel.
Mens angerfuld Slave kan blande
Sig frit i de Saliges Chor,
Staaer indbrændt i Ridderens Pande:
"En Kjeltring for Himmel og Jord"

Thi Naar først Patronen er borte,
Som holdt et saa veldækket Bord,
Da aabnes Erindringens Porte,
Og Sandheden kommer til Ord.
Mens Slaven har udsont og glemmes,
Det hedder om Hiin med Foragt:
"Den Mand, som i Marmoret gjemmes,
Han burde i Krogen ha'e lagt."

Men nu Ole Høiland er bleven
Paa engang ja stor og berømt.
Et Snees vel af Viser er skreven,
Og Damerne elske ham ømt.
Gud trøste de kjærlige Hjerter,
At Ole faaet slig en Hast!
De fødte ham gjerne med Tærter,
Og holde ham i Rosenbaand fast.

Men jeg foretrækker at blive
Paa Norriges ældgamle Borg,
Og flue paa Fuldmaanens Skive; –
Der staaer jo en Mand med en Korg?
Med Viser om Ole den gjerne
Kan være fuldproppet som mest,
Blot jeg kunde see i det Fjerne
Benaadning fra Kongen for Gjest.

Ole Høilands Død

Melodi: Dig, elskte Frankrig, mit Farvel jeg byder.
Eller: Gud trøste mig, som maa i Slavekjæder.

Om Ole Høiland vidt og bredt man taler,
I By og Bygd man kjender vel hans Navn;
Nu Verdens Haan og Fængslets bittre Qvaler
Ei naa ham dybt i Jordens stille Favn.
Nu er hans bedste Frihedsdag oprunden,
I Fred han under lune Gravhøi boer;
Først da er Frihed, Ro og Lighed funden,
for Herren og for Slaven ligestor.

Kort var din Frihedsvandring her i Livet,
Men Banen lang, som var med Torne strød;
At gaae paa Roser var dig ikke givet
Og ei ved ærlig Flid at fine Brød.
Ak, nei! du blev paa syndig Vei forvildet
Alt tidlig i din Ynglings fagre Vaar,
Og snart saa dybt i Lastens Snare hildet,
At fast i den som redningsløs du staaer.

Saalænge Ungdoms Ild var i dit Hjerte,
Du prøved' Mod i mangen farlig Dyst,
Men Aar hengik, og du fornam med Smerte,
At Ild og Mod blev svag i gamle Bryst;
Alt blev saa trist, og ingen venlig Stjerne
Opklared' Mulmet i din Fængsels Nat;
Thi saae du helst og ønsked' tit og gjerne,
Om Livets matte Kjerte sluktes brat.

Du længe gik i Tvivl og mørke Tanker,
En piinlig Uro kjæmped' i din Barm,
I eenligt Buur forinden snævre Skranker,
Du fælded' mangen Taare tung og varm.
Du havde tabt, hvad Guldet ei opveier,
Din Frihed kjær og Livets Værd med den;
Du havde tabt det Bedste Jorden eier;
Din Sjelefred, ak den var flygtet hen.

For lang dig Tiden blev i skumle Fængsel,
Da ingen Hjelp du øined' i din Nød,
For varm og hæftig var din Frihedslængsel,
For tungt at leve som for Verden død.
Og Lænkerne for tunge blev at bære;
Thi Aldrens Snee alt paa din Isse faldt,
Og Fangekosten alt for haard at tære,
For tungt, ak ja, for tungt det blev dig Alt.

Du bad saatidt om Lindring i din Skjæbne,
Et Glimt af Haab du næred' og engang,
Du stræbte da med Taalmod dig at Væbne,
Og vented' mangen Dag og Uke lang.
Men da du saae enhver Forhaabning glipped';
En mørk Fortvivlelse din Sjel henrev,
Med dristig Haand du Livets Traad afklipped',
Ved Strikken selv din Banemand du blev.

Det skumle Fængsel hvor du for din Brøde
Lig eenlig Fugl hensad i mange aar,
Og hvor tilsidst du aanded' ut og døde,
Er nu forladt og tomt og øde staaer;
Nu er det tyst, thi dine Suk og Klager,
Forstummet har og hver din Jammersang;
All jordisk Lidelse dog Ende tager, Ved Døden endtes dine og engang.

Nu staaer du da for Evighedens Dommer,
For jordisk Dom du mere ei skal staae,
Saavist det er, saavist en Dag og kommer,
Da Andre og sit Regnskab gjøre maae
For ham, hvor Stand og Storhed intet gjelder,
Som alting skuer grandt og kjender til;
Men Synderen, som Angders Taarer fælder,
En mild og naadig Dommer finde vil.

Vi paa hans Feiltrin ei vil see tilbage,
Forsonlighed bedst viser Christensind;
Men haabe lad os og med Grund antage,
At før han gik i Evigheden ind,
En ydmyg Bøn fra Hjertets Dyb han sendte
Til Naadens Gud, som seer og veier Alt,
Som hvert hans Suk og hver hans Længsel kjendte
Og hver hans lønlig Taare havde talt.

O du, som breder ud de aabne Arme
Mod de forlorne Sønner hver en Dag,
Al Naadens Fader naadig dig forbarme,
For Jesu Skyld hans Sjel til Naade tag!
Tilgiv hans Synd og lad ham Frihed finde
Hos dig – han fandt den ei paa denne Jord,
Da skal hver Uro og hver Længsel svinde,
Det siger os dit klare Sandheds Ord.

Ja du som dømmer, ei som Verden dømmer,
Barmhjertige! vi bede i dit Navn,
Om Smertens Kalk vi her i Livet tømmer,
Mottag os hisset i den trygge Havn;
Hos dig, hvor der er evigt godt at være,
Hvor alle Savn og Ønsker stilles skal,

Hvor lige Frihed Herlighed og Ære, Beredt er dine frelste Børns Tal

Gjest Baardsens Frihedssang
~ Den gjenvundne Frihed

Melodi: Den lille Ø paa Havets blanke Vove

Velkommen Dag, som nu paa østlig Himmel
Udfolder sig i yndigt Rosenskjær
Og lys og klar fordunkler Stjerners Vrimmel;
Dig hilser jeg, Du er mit Hjerte kjær.

Glad ser jeg Dig, min hulde Friheds Morgen,
O længe har jeg sukket efter Dig!
Nu er min Barm da engang fri for Sorgen.
Nu er jeg atter fri og lykkelig.

Mit Hjerte svulmer nu af Fryd og Glæde;
I varm og ydmyg Tak jeg bryder du;
Til ham, som lod mig Friheds Vei betræde,
Ham signe Du, al Naadens gode Gud!

I atten Aar blant disse skumle Mure
Min Manddomsalder glædesløst forsvandt.
O, hvor mig Dagene var ofte sure,
Og mangen Taare fra mit Øie randt.

Min tunge Skjæbne bød, jeg skulde blive
Saalænge skilt fra Hjem og elsket Ven,
Berøvet Alt, hvad Livet værd kan give,
I Baand og Fængsel sukke Tiden hen.

Hvo gav mig Evne, Mod og Kraft at bære
Det tunge Aag, hvoraf jeg nu er løst?
Hvo Andet end Han, som vil stedse være
Bodfærdig Synders Støtte, Haab og Trøst

Forlængst jeg maatte under Byrden segnet,
Om egen Kraft jeg vilde stole paa;
Forlængst af Sorg og Skam i Døden blegnet,
Om du, o Gud! Det havde villet saa.

Saa priser jeg dit Navn al Naadens Fader,
Din Favn det aabner hver forfaren Søn,
Som vender om og Udydsvei forlader
Og flye til dig i angergiven Bøn.
Skjønt ung jeg mig i Lastens Snare hildet
Og tidlig glemte skjøndt hellig Ed,
Din Haand ei slap dit arme Faar forvildet
Du kaldte det med Faderkjærlighed.

Thi skal mit Hjerte dig tilhøre!
Til syndig Tanke ei mer drages hen,
Til Bod og Bedring skal hver Tanke føre,
O den er rig, som haver dig til Ven.

En Dag som denne aldrig jeg opleved,
Saa glad en Dag mit Øie aldrig saa;
Jeg tvivled om, i Skjæbnens Bog var skrevet,
Min Frihedsstjerne skulde mer opgaa.

O Brødre som i Fængslet er tilbage!
Med hvem jeg vexled mangt et Trøstens Ord,

Snart Timen slaar, at vi skal Afsked tage,
Maaske vi sees sidste Gang paa Jord.

Fortvivle ei, den Time engang kommer,
Da ogsaa Eders tunge Baand blir løst.
Paa mørke Vinter følger lyse Sommer!
Gud hører angergivne Synders Røst.

Men vid, I kan ei Hjælp, ei Naade finde
Hos Gud og ei hos gode Mennesker,
Saalænge I har Ondt i Hu og Sinde
Og ei afstaar fra onde Gjerninger.

Nei, Lasten maa I først alvorlig hade,
Begangne Feiltrinn dybt fortrydes maa,
Ei mere søge Andres Gavn at skade,
Men kjæmpe for det rette Maal at naa.

Saa kaster Eder da i Frelsens Arme,
Vis Bedrings Frugter uden Hykleri,
Da vil sig Gud og Mennesker forbarme,
Af Baand og Fængsel skal I vorde fri.

Farvel! Guds Fred med eder Alle være!
Tak for hver Stund, vi delte Sorg og Savn!
Gid I maa finde Kraft af Byrden bære
Og søge Trøst i Naadens milde Favn.

Brændeviins-Ondet

Mel.odi: Skaberen skued den nyskabte Klode
Eller: Ganske uhindret paa Lasternes Veie

Himlens og Jordens almæktige Skaber,
Alletings Ophav! hvo gransker Dig ud?
Tankerne svimle, Fornuften sig taber,
Naar jeg betragter din storhed, o Gud!
O evige Kjærlighed! Aande og Liv
Fremkaldte Du ved dit almægtige: "Bliv!"

Os dine Børn paa Jorden Du satte,
Gav os Fornuft og en tænkende Aand,
Trang til at nyde og Evne at skatte
Alt hvad du giver med faderlig Haand.
Vi skulde bruge, men bruge det ret,
Saa er din Villie; thi gav Du os det.

Men de misbruges, de herlige Gaver,
Som Du saa rundelig deler os til;
Deraf den lokkende Drik man tillaver,
Brændeviinsgiften jeg kalde den vil,
Som tærer paa Menneskets ædleste Marv
Og bringer kun Skjædsel og Armod i Arv.

Dyret ved Instinkt opleder den Føde,
Som for dets Natur det Passende er,
Giftige Planter, omskjøndt de er' søde,
Veed det at vrage og kommer ei nær.
Hvi skulle da vi, som fik oplyst Forstand,
Ei kunne hvad Dyret ved Instinktet kan?

Vist vi det kunne, om ikkun vi ville,
Bruge Fornuften, til Leder vi fik,
Naar vi upartisk os ret forestille
Virkningen af den forførende Drik,
Som Tusinder bringer til Betlerens Stav
Og lægger Saamange fortidlig i Grav.

Er ikke Drukkenskab Lasternes Kilde,
Moder til mangen Ulykke og Synd?
Bringer den ikke, om snart eller silde,
Mennesket ned i Fordærvelsens Dynd?
Bereder den ikke i Hytte og Borg
Unævnelig Kummer, ulægelig sorg?

Hør det, du Gamle! og hør det du Unge!
Hører det Kvinde og hører det Mand!
Ei bør min Vise letsindig du sjunge,
Sagen er viktig, alvorlig og sand,
Den gjælder de høieste Goder jeg veed,
Vor timelig' Lykke, vor evige Fred.

Hvorfore leve saa Mange i Trængsel,
Armod, Bekymring og mislige Kaar?
Hvi maae saa Mange hensukke i Fængsel
Ungdoms og Manddoms og Alderdoms Aar?
Jeg troer, hvis man ret undersøgte det Alt,
Har Brændeviins-Drikken det meste fremkaldt.

Ofte jeg hørte, med inderlig Smerte,
Fader og Moder omtale en Søn,
Sukke opstege fra saarede Hjerte,
Ak, han opvokste saa haabefuld skjøn!
I hannem de saae deres Alderdoms Stav;
Men Brændeviin lagde ham tidlig i Grav.

Lidende Fædre, bedrøvede Mødre
Saae jeg saatidt, hvor jeg reiste og kom,
Grædende Søstre, bekymrede Brødre,
Al deres Kummer erindret dem om,
En Søn eller Broder, som daglig de saae
Beruset, til Spot og til Skjændsel at gaae.

Pige! hvor maa jeg dig høilig beklage,
Naar Du bortgive vil Hjerte og Haand,
Og Du vil have en Dranker til Mage,
Svækket paa Legem og sløvet paa Aand.
Hvad har Du at haabe, hvor vil det Dig gaae?
Du angre det vil, det forsikkrer jeg paa!

Er det vel troligt, at huuslige Glæder,
Indenfor Drankerens Vægge kan boe?
Han, som kun elsker og søger de Steder,
Hvor der er larmende Støi og Uro;
Hvor Brændeviins-Glasset gaaer hurtig omkring,
Og Tankerne sløves for huuslige Ting

Der man kun finde Tvedragt og Trætte,
Ukjærlig Levnet i Ægteskabs Stand,
Det man med Føie saa sikkert kan gjette,
Som der er Ild i den rygende Brand.
Hvor kan Den vel elske og agte sin Viv,
Som agter ei Velfærd, ei Helbred og Liv?

Ærbarhed, Gudsfrygt og christelig' Dyder
Kan ikke trives i Drankerens Huus,
Brændeviins-Flasken alene ham fryder,
Intet kan glæde ham meer end et Kruus.
Sin Tid han forøder i Daarskab og Tant,
Og veed ei, den Arme! hvor hastig den svandt.

Strømme af Taarer jeg seet har rinde,
Ned over dydige Hustruers Kind;
Seet den ømme, opofrende Kvinde
Haanes, mishandles og saares isind
Af drikfældig Mand, som kom ravende hjem,
Forvirret, beruset, ustyrlig og slem.

Seet jeg har i saamangen en Hytte,
Halvnøgne Børn at græde for Brød,
Hentæret Moder, som vist vilde bytte,
Glædeløst Liv med en kjærkommen Død,
Om ikke de kjære uskyldige Smaa
På moderligt Hjerte saa inderligt laae.

Intet der fandtes at være ieie,
Sørgelig Tomhed jeg saae overalt;
Pjalter udbredte paa straaredte Leie,
Det var det Hele i Øiet mig faldt.
Og spurgte jeg efter hvad Aarsagen var:
"En Dranker til Mand", blev mig givet til Svar.

Er det den Lykke, Du lovede hende,
Da Du begjærte og fik hendes Haand?
Blues Du ei, maa Du ikke bekjende,
At Du letsindig har krænket det Baand,
Du knyttet ved Alterets hellige Fod,
Da for den Alvidendes Aasyn I stod?

Hvor kan din Hustru Dig elske og agte,
Naar hun ei elskes og agtes igjen?
Maa hun Dig ei som sin Bøddel betragte?
Ikke som kjærlig Forsørger og Ven.
Det maa hende trøste, dit Liv vorde kort,
Usavnet og ubegrædt vandrer Du bort.

Er nu da Brændeviin Aarsag til dette,
Kilden til al denne Jammer og Nød?
Maa det da ikke betragtes med Rette,
Som det var Gift man i Bægeret gjød?
Og bør det ei skyes og flyes af Hver,
Som Livet og Helbred og Velfærd har kjær?

Aabner dog Øiet, forblindede Daarer!
Tænker dog paa, I er' Fædre og Mænd!
Vær ikke døv mod de Sukke og Taarer,
Sorger og Krænkelser, Nød og Elend',
Som Brændeviins-Drikken bereder Enhver,
Som staae Eder nærmest og har Eder kjær.

Burde det Faderens Hjerte ei røre,
Naar ham med Vished i Tankerne faldt,
Ved sit Exempel han let kan forføre,
Vad ham i Verden er kjærest af Alt?
Jeg mener de Børn, som Herren ham gav;
Om faa eller mange han haver deraf.

Vaagner da op af den farlige Slummer!
Vaagner og hører Samvittigheds Røst!
Da I husvale vil Hustruers Kummer,
Atter berede dem Glæde og Trøst;
De ville da glemme den Lidelsens Skaal,
Som ofte de tømte i fuldeste Maal.

Mand! naar Du seer da din huuslige Lykke
Spire og voxe og blomstre paany;
Naar Dig din Mage og Børn kunne trykke
Ømt til sit Hjerte i Kjærligheds Ly,
Og Fred og Samdrægtighed boe i dit Hjem,
Da glædes Du selv og da glæder Du dem.

Sikkert Du da vil af inderste Hjerte,
Love og prise Algodhedens Gud;
Takke Enhver, som Dig ledet og lærte,
Hver, som dig drog af Vildfarelsen ud,
Og stedse velsigne den Time og Stund,
Du vaktes af Drukkenskabs skuffende Blund.

Yngling! o har man Dig kunnet bedrage?
Fandt Du i Brændeviins-Glasset din Trøst?
Kjend din Vildfarelse, stræb at forjage
Lysten, og lyt til Formaningens Røst!
Da borger jeg for og tør sværge Dig til,
Du aldrig, nei aldrig fortryde det vil!

Blidere Fremtid du vandrer imøde,
Gladere Dage oplever du vist.
Let Du erhverver til Klæder og Føde,
Fri kan Du være, som Fuglen paa Kvist.
Blandt dydige Venner i huuslige Kreds,
Du elsket og agtet kan være tilfreds.

Olding! som bøier dit Hoved mod Jorden,
Er endnu Flasken din kjæreste Ven?
Døe er jo Naturens evige Orden;
Længe Du dog ei beholde kan den!
O! skil Dig i fra den, mens endnu er Dag,
Mens end Du med Gud kan opgjøre din Sag.

Var Du en Dranker, saa bliv det ei mere,
Da skal din Alderdom vorde Dig blid.
Exemplet virker, og virker paa Flere –
Godt eller Ondt, det er vist – om en Tid.
Dit gode Exempel da have skal Vægt,
Og virke til Held paa den voxende Slægt.

Maaskee Du frygter, det er alt forsilde, –
Skriften os lærer, det er ikke saa;
Gud er Barmhjertigheds evige Kilde,
Hver, som vil reddes, han Redning skal faae.
Han støder ei fra sig den angrende Søn,
Det sees blandt andet af Tolderens Bøn.

Christus det klarlig i Lignelsen giver:
Viingaardens Herre og viste Miskund,
Mod den Arbeider, som længst udebliver,
Og først indfandt sig ved ellevte Stund.
Det trøster os Alle, det trøste maa Dig;
"I Frelserens Mund var jo aldrigen Svig."

Men da det er os saa skjult og forborgen,
Naar vi nedlægge skal Vandringens Stav,
Saa vi ei vide om inden imorgen,
Tiden er omme, som Herren os gav,
Saa lad os ei dvæle, men gribe os an,
At gjøre vort Bedste saalænge vi kan.

Du, som selv synes at drikke tilmaade,
Siger saa ofte, det skade ei vil;
Maaskee sa er, men dog vil jeg Dig raade:
Vogt Dig! o vogt Dig! det tage kan til.
Saa Mangen begyndte med Lidet han nød;
Men blev dog en Dranker forinden sin Død.

Nogle paastaae, at det er ei saa farlig,
Om for en Gang de sig tage en Ruus,
Naar kun sin Dont de kan røgte forsvarlig,
Ellers er ædru og passer sit huus.
Her vover jeg ikke at fælde min Dom,
Hvormeget der vel kunde siges derom.

Mangen en Handling dog bliver begaaet,
Selv af den bedste, den dydigste Mand,
Naar han i Panden en Ruus sig har faaet,
Hvorved han blues i ædrue Stand.
Saa Mangen kom derved i Klammer og Kiv,
Tilsatte Formue, selv Helbred og Liv.

Ville vi være upartisk og ærlig,
Maae vi vel Alle oprigtig tilstaae:
Brændeviin er vel (som Drik) dog undværlig,
Burde ei nydes, ei være at faae.
Hvo lever vel bedre end ædrue Mand?
Han være af ring' eller høiere Stand.

Lader os da, baade Unge og Gamle,
Bruge til Maade hver Gave vi fik;
Ikke i Drukkenskab Livet henfalme,
Ikke bedaares af skuffende Drik.
Vil Gud da tilskikke os Lidelsens Skaal,
Det skeer til vor høie Bestemmelses Maal.

Kaldes vi Christne, saa lad os det være,
Ikke alene af Navn og med Mund,
Lad os i Gjerning bevise vi ere
Christne i Levnet, i Aand og i Grund.
Ei bruge Guds Gaver, som Hedninger gjør';
Men værdigt, som Christne det egner og bør.

Maatte de Mange ved denne min Vise
Vækkes til Alvor og tænke sig om;
Sikkert de skulde sig lykkelig prise,
Naar til en klarere Indsigt de kom;
Naar Fordommens Taage fra Øinene svandt,
Og Sandhedens Straale i Hjertet oprandt.

Fader i Himlen Dig naadig forbarme
Over ethvert dit forvildede Barn!
Ræk os din Haand, dine kjærlige Arme!
Hjælp os og drag os af Fristelsens Garn!
Din Aand og Velsignelse styrke Enhver,
Som Sandhed udbreder og Sandhed har kjær!

En ung Fanges Livsbegivenheder

Fortalte af ham selv og efter hans Egen
Begjæring satte i Vers Af
Gjest Baardsen Sogndalsfjærn

Melodi: En vise jeg vil synge om tappre Lieut. Lund

O Gud! Som gav os Livet
Og gjorde Alt saa vel,
Os Villien fri blev givet
Og en fornuftig Sjel.
Det staaer i egen Magt,
At gjøre eller lade,
Hvad dine Bud har sagt.

Men mange er' de Snarer,
Som for os stillet er,
Saa mange Fald og Farer
Og mange Fristelser.
Vi let forvildes kan,
Helst udi Barndoms Dage,
Opfødt i Rinheds Stand.

Vi fødes Alle lige,
Men ei i lige Kaar;
Den Arme og den Rige,
Ei ligedan det gaaer.
En har til Overflod,
Naar tidt den Anden hjælpløs,
Forsagt og raadvild stod.

Naar Rigmands Søn opammes
I stadselig Paulun,
Og magelig kan hvile,
Paa Seng af Edderdun,
Den Fattige nøies maa,
Med Armods trange Hytte
Og Leie redt af Straa.

Fra Barndoms spæde Dage
Var Skjæbnen mig ublid,
Af Ingen jeg veiledtes
Til Dyd og ærlig Flid;
Men frem paa Lastens Vei
Uhindret jeg fremturet –
Man skjøttede mig ei.

Kun ti Aar var min Alder,
Da jeg den første Gang
I Rettens Hænder falder,
I Fængsel og i Tvang;
Men skjøndt jeg straffet blev,
Det intet vilde fragte,
Jeg samme Synd bedrev.

Ei mange var de Glæder,
Som jeg i Verden nød,
Min Lod som meest har været,
At æde Fangebrød
Og bære Fangedragt,
Med tunge Baand og Lænker,
Om Hals og Fødder lagt.

Vel var ved Daab jeg lemmet,
I Christnes Samfund ind;
Men alt for Christi Lære
Og Ordet var jeg blind.
Alt Lastens onde Rod
I Hjertet dybt var graven,
For Bogstav jeg forstod.

Omsider jeg vel lærte,
At læse udi Bog,
Skjøndt nødig og ugjerne
Jeg den i Haanden tog.
Med trodsigt Sind og Mod
Afviste jeg de Goder,
Man mig tilbyde lod.

Ved Alteret jeg knælte,
Gjentog min Daabes Pagt:
Dybt rørtes Sjel og Hjerte
Ved Ordet, som blev sagt
Af Herrens Tjeners Mand,
Og Taarer vædet Kinden
I denne Alvors Stund.

Oprigtig var den Anger,
Jeg følte i min Barm,
Med Skræk jeg saae tilbage
Med Drøvelse og Harm
Paa min Forvildelse,
Og loved' i mit Hjerte,
At Bedring skulde skee.

O, var jeg ikkun bleven
De fromme Tanker tro,
Jeg kunde nu da levet
Som ærlig Mand i Ro;
I stedet for jeg maa
Mistrøstig og foragtet
I Baand og Lænker gaae.

Min Straffetid var omme,
Jeg saae med Velbehag
Den glade Morgen komme,
Den kjære Frihedsdag,
Da Fængslets tunge Dør,
For mig oplukkes skulde,
Og jeg blev fri som før.

O Frihed! Søde Frihed!
Hvor er du blid og kjær;
Jeg ei formaaer at skildre
De glade Følelser,
Som lued' i mit Bryst,
Da til mit Hjem jeg ilte
Af haarde Fængsel løst.

Mit Forsæt var at tjene
Mit Brød paa lovlig Vei;
En Tid det mig gelinged',
Mig Arbeid' mangled' ei,
Og til Nødtørftighed,
Til dagligt Brød og Klæder,
Erhverved jeg derved.

En Kjæreste jeg havde,
En Pige skjøn og blid,
Af Alder næsten lige,
I Livets Foraarstid,
Vi svore med Haand og Mund
Hinanden at tilhøre,
Til Livets sidste Stund.

Men Skjæbne! Tunge Skjæbne!
Du vilde det ei saa,
At med min elskte Pige,
Jeg sammen leve maa, –
Vi maatte skilles ad.
Gud veed om meer vi findes
Og mer samles glad'.

Stor er min Sorg og Smerte,
For Dig min elskte Ven,
Du lever i mit Hjerte,
Hvor Skjæbnen før' mig hen.
O første Kjærlighed!
Du ganger ei af Minde,
Du bliver evig ved.

O vee! Jeg maa beklage,
Af falske Mennesker
Jeg atter lod mig drage
I Fald og Fristelser,
Jeg Straffen lide maa,
Endskjøndt jeg aldrig øved',
Hvad man mig digted' paa.

Saa tung har Skjæbnen været,
For mig til denne Dag,
De Frugter, jeg har høstet,
Var bittert Hjertenag,
Og Lastens visse Løn,
Det aldrig udebliver
For Spadens frække Søn.

End er jeg ung af Alder,
Kun to og tyve Aar,
Forspildt jeg har min Lykke
I Livets favre Vaar.
Du ene veed, o Gud!
Om mer jeg skal løses
Af tunge Fængsel ud.

Men maatte dog min Skjæbne
Og mange Lidelser
Dem til Advarsel blive
Som selv letsindig er
Saa de altid maae
Til Gud sit Hjerte vende
Og Dydens Veie gaae

Jeg Ingen vil anklage,
Og ingen dømme kan,
Gud maa selv Dommer vorde?
Og giv af Naade Han,
Vil dømme mildelig,
Det er mit Hiertes Ønske,
Han er miskundelig.

Nu, til Forældre kjære
Jeg Farvel sige maa,
Taalmodig vil jeg være,
Hvad Ondt jeg skal udstaae
Med sand Oprigtighed
Min Synd jeg vil fortryde,
Og haabe Salighed.

Din Skjæbne, kjære Moder!
Mig smerter visselig;
Til Gud jeg daglig beder
Og denne inderlig,
At du Formildelse
Og Lindring snart maa skue
I Din Bedrøvelse.

Men skal end Taarer flyde
Er Livets Bane Trang
Vi have bør iminde,
Det endes Alt engang;
Vi vandre skal derfra,
O vel os om vi finde
En naadig Dommer da!

En mærkelig Vise

Om Pigen Birgithe Aslesdatter Fra Hallingdal,
Som levede i utilladeligt Forhold med gift mand
Peder Olsen Ringeneie Af Asker Præstegjeld,
Og var Medviderske i det Mord han begik paa sin
Hustrue, for hvilket han afvigte Høst blev henrettet, medens hun hen-
sattes til Strafarbeide paa Livstid i Christiania Tugthuus.

Melodi: Elisa gik i Marken om

Kom, Norges fromme Piger, kom!
Og hører denne Sang
Den handler om en Pige som,
Var ogsaa from engang.

Men tidlig hun forvildet sig,
Hun snublede og gled,
O sorgfri Pige vogt du dig,
For saadan Daarlighed.

Er Nogen dig forlede vil
Paa Udyds brede Vei,
Vær stærk og laan ei Øret til,
Men fly, og følg ham ei.

Hvis ikke du hendrages let
I Lysters vilde Strøm,
Og da for sildig angrer det,
Opvakt af syndig Drøm.

Fra Barndoms Hjem i stille Dal,
Hun tidlig vandred' bort,
Og troer hun Lykken finde skal;
Men ak! Den blev kun kort.

Med Haab og Mod og Dydens Fred
I ufordærvet Barm,
Hun stævned' hen mod fjerne Sted,
Ukjendt med Sorg og Harm.

Hun uerfaren var og ung,
Men glad og lykkelig;-
Hun ahned' ei den Skjæbne tung,
Som snarlig vented' sig.

Hun vidste ei, en Slange træsk
Paa hendes Bane laae,
At for hans Tale øm og sledsk,
Hun Offer blive maa.

Den Kjærlighed, som grunder sig
Paa Ærbarhed og Dyd,
Som er for Gud behagelig
Og skaber Held og Fryd,

Som sammenknytter Hjerterne
Hos Kvinde og hos Mand,
Og bl'er en sand Velsignelse
I hellig Ægtestand,

Ak! Denne Jordens bedste Skat
Faldt ei i hendes Lod;
Et andet Maal var hende sat,
En Vei med Torne saa'd.

Hun blev forført, i Snaren bragt
Af viet Ægtemand,
Som glemte Hustru, Eed og Pagt
Og lovlig Ægtestand.

Saasnart han fik Birgithe see,
Vanhellig Elskovslyst,
Ved Nyhedens Tillokkelse,
Antændtes i hans Bryst.

For strax at vinde hendes Gunst
Til List hun Tilflugt tog,
Anvendte al sin Flid og Kunst;
Thi han var snu og klog.

Han kjendte Smigers Tryllemagt,
Benyttet sig af den,
Og snart af hvert et Ord blev sagt,
Hun følte Virkningen.

Hun længe stred og kjæmped mod,
Men blev tilsidst for svag,
Af Fristeren sig daare lod;
De taltes med hver Dag.

De mødtes tidt i Mark og Lund,
Hvor Alt var stilt og tyst;
De saaes mangen Aftenstund,
Af Maanens Skin belyst.

Berust af Elskovs Tryllerie,
Af syndig Kjærlighed,
Hun gav ham Alt, der var forbi,
Men Dyd og Hjertefred.

Det første Skridt paa Udydsvei,
Var allerede gjort,
Snart fulgte fleer, de standsed ei,
Og agted dem ei stort.

Forbuden Frugt har bedste Smag,
Et gammelt Ordsprog er,
Hun dvælte snart med Velbehag,
I hans Omarmelser.

Men Følgerne ei udeblev,
Og Raad udtænktes maa,
Hvad ofte de i Løndom drev,
Ei længer' skjult kan gaae.

Med større Synd de dække vil,
Den mindre de begik,
Skjønt Vold og Grusomhed skal til,
De Mod og Styrke fik.

O Gud! hvad er dog Mennesket?
Naar det forglemmer dig,
Ved Selvbedrag det skuffes let,
Og dybt forvilder sig.

Det bukker strax for Fristelser,
Naar disse storme paa,
Forøve ofte Gjerninger,
Hvorfor man gyse maa.

Den brødefri, bedragne Viv,
Til Hinder var dem meest,
Hun maa, hun miste skal sit Liv,
Saa syntes de var bedst.

De taltes med i natlig Stund,
En grusom Plan blev lagt,
For evigt lukkes skal den Mund,
Som svoer ham Troskabs Pagt.

Det blev besluttet mens de laae,
I syndig Favnetag,
At Mordet som han vil begaae,
Fuldbyrdes næste Dag.

Med Øx paa Nakke Ole gaaer,
Til Skoven har ham gjemt,
Hans Hustru følger liig et Faar,
Til Slagterbænk bestemt.

Hun kjendte ei hans onde Raad,
Hun ubekymret gik;
Hun ahned ei hans Rædselsdaad
Før Dødens Hug hun fik.

Hun blødende til Jorden faldt,
Og sank i Dødens Favn,
Det sidste Ord hun fik udtalt,
Var Jesu dyre Navn.

Nu Morderen sig sikker troer,
Gaaer atter til sit Hjem,
Og Ingen veed hans Brøde stoer,
Thi listig gik han frem.

Men saae ham intet Menneske,
Guds Øie saae ham dog,
Som skuer grant det skjulteste,
Og Ingen end bedrog.

Sit blodbestænkte Morderstaal,
Han skjuler paa sin Vei
Men snart er fyldt hans Syndemaal,
Skjøndt selv han troer det ei.

Vel føles ond Samvittighed
I syndbetynget Barm,
Men den han troer at dysse ned
I sin Birgithes Arm.

Belæsset med en Syndevægt,
Saa skræksom og saa stoer,
Han uforsagt og lige kjækt,
For Straf sig sikker troer.

Men at han sig forregnet har,
Det maa han snarlig see,
Som Gjerningen, saa Lønnen var,
Som begge ventede.

De skjule vil Misgjerningen,
Men see den blev dog klar,
Opdages maa Forbrydelsen,
Naar Gud bestemt det har.

Og Straffen rammer dog tilsidst,
Enhver som ilde gjør,
Om ikke her, saa sikker hist,
Derom ei tvivles bør.

Den som udøser Næstens Blod,
Ham skal det samme skee,
Med Liv for Liv skal gjøres Bod,
Til fuld Gjengjeldelse.

Saa var den Lov som Herren gav,
Som altid staaer ved Magt,
Forgaae skal Himmel, Jord og Hav,
Men ei hvad Gud har sagt.

Men længe saae med Gru og Skræk
Hos ham Forhærdelsen,
Hvormed han trodsig kold og fræk,
Benægtet Gjerningen.

Omsider blev hans Sind dog vendt
Til Anger Bøn og Bod,
Og Troens Lys i Hjertet tændt
Før Verden han forlod.

Han gik til reen Bekjendelse,
Fortrydelsen blev stoer,
Han bad om Guds Forbarmelse,
Han haaber den og troer.

Bodfærdig gaaer han til sin Død,
Og styrket ved den Trøst,
At Blodet paa Golgatha flød,
Var og for ham udøst.

For jordisk Dom han ei med Skjel,
For Straffen skaanes bør,
Men bede for hans arme Sjel,
I Jesu Navn vi tør.

For Bøddeløx hans Hoved faldt,
Det rædsomt var at see,
O Gud! som seer og styrer Alt,
Bevar hvert Menneske.

Birgitha som Medviderske,
I Fængsel vandre maa,
Til Straf og til Afskrækkelse,
Sin Livstid der at gaae.

Der lyder hendes Klagerøst,
Fra Kummerfyldte Barm,
Hvor faaer det arme Hjerte Trøst,
For al sin Sorg og Harm.

Ak hendes Fryd og Munterhed,
Og glade Ungdoms-Liv,
Og skjønne Haab og Sjelefred
Blev knækket som et Siv.

Hun tabte Frihed Dyd og Alt,
I Livets friske Vaar,
Hun syndede og dybt hun faldt,
Som falmet Blomst hun staaer.

At Straf er Syndens visse Løn
Vi klarlig her kan see,
O vogt dig Pige ung og skjøn!
For Verdens Skuffelse.

Vi hende ei fordømme tør,
Men hendes Gjerninger
Med Afsky vi betragte bør,
Som christne Mennesker.

Hun sukker nu i Fængslets Vraae
Og der man haabe tør,
Hun dybt sit Feilktrin angre maa,
Og sand Forbedring gjør.

Ak Frelsens Kilde Jesum Christ
I ydmyg Bøn og Tro
Hun søge vil, og faae tilsidst
I Hjertet Trøst og Ro.

Gud vil ei nogen Synders Død,
Men hver skal Redning see,
Som angergiven Synd fortrød,
Og faae Tilgivelse.

Vi gaae i fare hvor vi gaae,
Udsat for Fristelser,
Og naar vi tro vi sikrest staae,
Vi tidt er Faldet nær.

Thi Alle Svagheds Børn vi er,
Vor egen Kraft er ring',
O staae os bi i Fristelser
Vor Gud! og Kraft os bring.

Vi bede dig i Jesu Navn,
Hold over os din Haand,
Og tag os i din Naades Favn,
Veiled os ved din Aand!

Maaske at hendes Frihedsdag
Oprinder aldrig meer,
Før sidste Suk og sidste Slag
Fra knuste Hjerte skeer.

Men da, naar brister alle Baand,
Og Fængslet aabnes maa,
Da lad! O Gud den trætte Aand
En evig Frihed faae!

Sang i Anledning af Cholera

Melodi: Af Himmelens Kammer en Brudgom fremtræder
Eller: Jesu din søde Forening af smage

Gud din Miskunhed evindelig varer,
Høilovet være dit hellige Navn.
Straffer du stundom, og Riset ei sparer,
Skeer det forvist til vort Bedste og Gavn;
Lader du Sygdom og Sorger os ramme,
Prøvelser tunge, hvad Navne de bær'
Er dog din Miskunhed stedse den samme,
Den, som du revser, den holder du kjær.

Mangen Velgjerning du have modtaget,
Skjønned' dog oftest saalidet derpaa;
Syndige Lyster vort Hjerte har draget
Hen paa de Veie, vi ei burde gaae.
Lod du os aandelig' Goder tilskikke,
Timelig Lykke og Helbreed og Mod:
Dette Altsammen vi regnede ikke,
Takked dig sjelden fordi du var god.

Stundom vi lod os af Vantro forblinde,
Glemte dig, sande og eneste Gud;
Jagede kun efter Glæder at finde,
Handlede tvert mod din Villie og Bud,
Vare ei sanddru i Ord og i Tale,
Nævnte letsindigt dit hellige Navn,
Ikke anvendte, som du monn' befale
Dagen du stifted til aandeligt Gavn.

Fader og Moder vi skulle adlyde,
Elske og agte og vise dem Godt,
Næsten staae bi og al Hjelp ham tilbyde,
Afværge Farer og krænkende Spot.
Ville vi tale upartisk og rigtig,
Maa dog vel Mange iblandt os tilstaae:
Neppe vi gjøre Alt hvad vi er' pligtig',
Fører vel endog dem Lidelser paa.

Onde Begjeringer, urene Tanker,
Førte os ofte fra Ærbarheds Vei –
Saaes med Synd da med Sorgen man sanker,
Det er en Sandhed som omstødes ei. –
Stundom vi Næsten med Villie fornærmed',
Om ei med Vold, saa med Rænker og List,
Ikke ham altid med Skade beskjærmed',
Selv naar vi dog havde kunnet det vist.

Gjerne om Andre vi Tungen lod løbe,
Ringeste Feil vi opdagede grandt,
Brugte Bagtalelsens giftige Svøbe,
Paaskud til Kiv og til Tvedragt vi fandt.
Havde de Rigdom og timelig Ære,
Kasted' vi dem til misundeligt Blik;
Hele vort Ønske og Hjertes Begjere
Stød til at have det Alt, om vi fik.

Dette og Mer vi have forøvet,
Gode Formaninger frugtede ei;
Trudsler blev' givne, Advarsler blev prøvet,
Men vi gik samme letsindige Vei.
Ingen Forandring i Tanker og Sinde,
Ingen Bedrøvelse hos os at see,
Ingen Ydmyghed i Hjertet at finde,
Ingen Omvendelses Frugt lod sig lee.

Derfor har nu din Langmodighed Ende,
Derfor du bruger dit straffende Riis,
At vi maae føle og see og erkjende:
Du er retfærdig, som algod og viis.
Vi have Intet, som dig ei tilhører:
Livet er dit, om du tage det vil;
Alt, hvad som aander og Alt som sig rører,
Det har du skabt og det hører dig til.

Vil du vi Lidelsens Bæger skal tømme
Sætte paa prøve vor Tro og vort Mod,
Lad os i tide da ikke forsømme
Hjertet at aabne for Anger og Bod.
Indsee vor Ringhed og sætte tilside,
Pralende Hovmod, forfængelig Tant;
Villig erkjende, at Straffen vi lide,
Kommer fra dig, som os tjenligt det fandt.

Riset, du bruger, alt snertet har Mange,
Gjør ingen Forskjel i Alder og Stand:
Alle forfærdes og Alle bli'er bange,
Ingen er sikker i By eller Land.
Bør ikke Saadant fra Synden os skrække,
Bør vi ei have vor Lampe antændt?
Kjende vor Uret og lade os vække,
Ingen kan vide naar Budet blir sendt.

Mangenen Fader og mangenen Moder
Lægges af smitsomme Sygdom i Grav,
Snart er det Søster og snart er det Broder,
Barnet i Vuggen og Olding med Stav.
Kjærlige Ægtefolk pludselig blive
Skildt fra hverandre, fra Børn og fra Hjem,
Venner fra dem som var Venner i Live,
Sorg og Bedrøvelse kalder den frem.

Smerten i disse Gjenvordighedsdage,
Ofte nedbøier den eenlige Mand.
Minderne dvæle ved elskede Mage,
Som var hans Pryd i hans Ægteskabs-Stand.
Hun, som ham skjænkte saamangenen Glæde,
Syslede venlig med Huus og de Smaae,
Hun, som var stedse med Trøsten tilrede,
Døden har fældet, – Gud vilde det saa.

O, du forladte, bedrøvede Enke!
Haardt var det Stød og den Sorg, som du fik;
Taarer du fælder (hvo vil dig fortænke)
Kjær var dig Manden, som bort fra dig gik.
Tungt du ham savner, som hviler i Graven,
Han, som forsørgede dig og de Smaa,
Da du ham tabte, du mistede Staven,
Som du med Tillid dig støttede paa.

Med dine Taarer, hvor stride de rinde,
Vække ham ikke tillive igjen;
Lad det dig trøste, du skal ham gjenfinde,
Der hvor ei Døden meer river ham hen.
Haab kun paa Herren, tør Taaren af Kinden,
Da skal du finde den Støtte og Stav,
Hvormed du trodse kan Stormen og Vinden,
Til du og havner i rolige Grav.

Arme Forældre! Som sørge og græde,
Saart for de Kjære som Døden bortrev;
Disse, som var Eders Haab, Eders Glæde,
Haabet og Glæden til Græmmelse blev.
Men der er godt i Guds Rige at være,
Herren, som gav, har dem taget igjen,
Derfor I Sorgen taalmodig maa bære:
De er hos Jesus den huldeste Ven.

Balsam der gives for saarede Hjerter,
Hver, som den søger, vist finde den vil;
Gudsord de ere de lysende Kjærter,
Som os saa trolig veileder dertil.
Jordiske Sorger ei længe kan kue,
Den i hvis Hjerte hvor Himmelens Fred.
Sjelen, som brænder i Kjærligheds Lue,
Lidet af Jordens Bekymringer veed.

I, som har mistet Forældrene kjære,
Stakkels forladte, bedrøvede Smaa!
Hvo skal Ier pleie og lede og lære:
Hvor skal I Føden og Klæderne faae?
Gud vil nok vække medlidende Hjerter,
Som vil veilede og staae Eder bi.
Lettest forvindes de barnlige Smerter,
Glemselens Draaber sig blande deri.

Græmmelse fylder hvert Huus og hvert Hjerte,
Sorg og Bekymring nedbøier hvert Sind;
Hver sine Kjære erindrer med Smerte,
Kummer staaer malet paa blegnede Kind.
O, hvor naturligt, om Sindet det saarer,
Skilsmissen er jo saa tung for Enhver,
Gjerne vi ofre Erindringens Taarer
Dem, som i Livet os stode saa nær

Sorgen er billig, ihvem den kan ramme,
Er det for Slægt eller trofaste Ven;
Andre for os ville gjøre det samme,
Naar Gud omsider vil kalde os hen.
Men vi vil ikke som Hedninge klage;
Thi vi er' sikre om Gjensynet Hist;
Foran de vandred', naar Gud vil behage,
Sees vi atter i Evighed vist.

Lader os Alle eendrægtig til sammen,
Hæve til Himlen vort ydmyge Blik,
Falde tilfode og bede til Hannem,
Fra hvem vi Liv og Tilværelse fik.
At han vor' Sukke og Bønner vil høre,
Atter borttage sin tugtende Haand,
Løse at Bod og Omvendelse gjøre,
Dyrke ham trolig i Sandhed og Aand.

Hjælp at i Troen standhaftig vi blive,
Fyrig' til Bønnen og ydmyg' i Aand;
Gjerne vor Næste af Hjertet tilgive,
Række hver Uven forsonligen Haand.
Han, som i Livet ledsager os trolig,
Han og i Døden vil være os nær,
Føre vor Sjel til sin himmelske Bolig,
Salighed har han forhvervet os der.

Døden skal fælde vor jordiske Hytte,
Det er en Lov, som er evig bestemt;
Engang vi fra dette Babel skal flytte,
Sygdom og Sorger skal vorde forglemt.
Finde vi Jesum og faaer ham i eie,
Læger han Sjelen og Hjerterne brat,
Salomons Rigdom kan ikke opveie,
Vished om Deel i hans Kjærligheds Skat.

Intet os møter, som Gud ei tilskikker,
Livet og Døden han har i sin Magt;
O, denne Trøst – den er herlig og sikker,
Kunne vi tvivle, naar Jesus har sagt:
Ikke en Spurv der til Jorden kan falde,
Uden vor himmelske Fader det seer;
Alle vor' Hovedes Haar ere talde;
Herren os kjender, hvad ville vi meer?

Trøstig og fattet vi gaae da imøde
Sygdom og Smitte, thi Gud er vor Borg;
Jesus, som leed og for Synderne døde,
Styrke os vil i hver mødende Sorg.
Døden og Graven os ikke skal strække,
Støvet til Støv maa jo blive igjen;
Men han det atter til Liv skal opvække,
Han, som af Graven gik seierrig hen.

Fader i Himlen! Du har os forjættet
Naade ved Jesum, din elskelig' Søn;
Lad vore Synder da være udslettet,
Hør og bønhør du vor ydmyge Bøn!
Vi, dine Børn, vil dig daglig anraabe,
Trøstig i Frelserens hellige Navn;
Aldrig ophøre at tro og at haabe, Indtil vi lande i Evigheds Havn.